

Bilag 1.

Finansministeriet. Kjøbenhavn, den 15de Marts 1897.

Ved med behagelig Skrivelse af 26de f. M. — 1154 — at fremsende en Forespørgsel fra Folketingets Finansudvalg, om ikke forstfellige gamle Vandgildeafgifter, der hvile paa Ejendomme paa Bornholm og paa Ejendomme i de i Kongeriget indlemmede, forhen flestvigtige Distrikter nærmest maa betragtes som Statter, har Indenrigsministeriet udbedt sig Finansministeriets Ytringer meddelte, navnlig for saa vidt angaar det af Udvalget for Bornholms Vedkommende fremsatte Spørgsmaal.

I denne Anledning undlader man ikke ved det modtagne Bilags Tilbagejendelse tjenstligst at meddele, at Spørgsmaalet om, hvorvidt nogen Del af den bornholmske Vandgilde rettelig maatte være at betragte som en egentlig Statsstat, findes at have været Genstand for Korrespondance mellem Indenrigsministeriet og Finansministeriet i Slutningen af 1864, og at Finansministeriet i saa Henseende maa i Hovedsagen henholde sig til sin (i Reskriptsamlingen optagne) Skrivelse af 5te November 1861 til Indenrigsministeriet, hvilken Skrivelse konkluderer herhen, at de Afgifter, der under Navn af Vandgilde udredes til Statskassen af de saakaldte Bornebogaarde paa Bornholm, utvivlsomt maa betragtes som virkelige Fordeboagsafgifter, og at i lige Maade Vandgilden af de saakaldte Selvejergaarde sammenteds med Tøse maatte anses som en Fordeboagsgift, saaledes som det i en lang Narrætte var sket.

Naar imidlertid den citerede Skrivelse af 5te November 1864 dog antyder, at noget vilde kunne anføres for at antage, at den Selvejergaardene paahvilende Kornafgift oprindelig har været en egentlig Stat, og støtter dette paa, at der ifølge kongelig Resolution af 23de December 1650 ses at være paalagt de daværende Selvejere en Kornafgift som Bidrag „til Rigets Gæld at afbetale“, maa man efter de nærmere Underjøgelse, der nu ere anstillede i Sagen, være tilbøjelig til at antage, at den i Skrivelsen af 5te November 1864 antydede Formening om den paagældende Fordeboagsafgifts oprindelige Karakter har beroet paa en Misforstaaelse med Hensyn til Indholdet af den citerede kongelige Resolution af 23de December 1650. Selve denne Resolution forefindes ikke i Finansministeriets Akter, og den foretagne Eftersøgning i Rigsarkivet har ikke ført til at finde, at der paa denne Dag eller i den nærmest forudgaaende Tid er udfærdiget nogen anden herhen hørende kongelig Resolution eller andet Dokument end det i en fra Rigsarkivet tilvejebragt Afskrift vedlagte kongelige Brev af 23de December 1650 til Lensmanden paa Bornholm, hvorfor det formentes, at dette Intimation kunde være saaledes at forstaa, at det var selve dette Brev, der var det omtalte „aabne Brev“. Hvis dette er saa, maa man anse det for hæbet over enhver Tvivl, at den „kongelige Resolution af 23de December 1650“ aldeles ikke paalægger nogen som helst Afgift. Den deri forekommende Sætning „esterdi der nu fra Venet er udlagt 800 Tdr. Korn til Kronens Gæld at afbetale“, synes nemlig allerede i og for sig ikke at kunne forstås som et Paalæg af en aarlig Skat af 800 Tdr. Korn (Byg), og endnu tydeligere bliver dette ved Brevets øvrige Indhold, idet Kongens Befaling til Lensmanden ikke gaar ud paa — hvad der i saa Fald maatte ventes — at gøre Overslag over Fordelingen af saadan Kornskat paa de enkelte Bøndergaarde, men paa at gøre Overslag over, hvor meget enhver Bønde efter forberedte gjorde Udlæg kan tilkomme at avle, særdeles baade til Slottet og Simblegaarden“, hvilken Befaling er nærmere motiveret ved det forud i Brevet anførte, „at hvis Avlen til vort Slot Hammershus og Simblegaard ligeligen var skiftet og delt mellem Bønderne der paa Landet, det da ej skulde falde dem for besværsligt at drive Avlen paa begge Steder, efter som enhver ei Jord over til en Skp. Korns Sæd skulde kunne tilfalde at pløje og avle til“. Det er herefter aabenbart, at dette kongelige Brev ene og